

کامران زوحابی

حقوق دان

در دوره جدید ریاست قوه قضائیه اقدامات اصلاحی محسوسی در این دستگاه دیده می‌شود. تأکید بیشتر بر قانون و رعایت حقوق متهمان از جمله نکاتی است که بیش از گذشته دیده می‌شود. نمونه مهمی از این دیدگاه در سال ۱۴۰۱ رخ داد که به ابتکار ریاست قوه و تأیید رهبر شهید، بازداشت‌شدگان وقایع آن سال مشمول عفو شدند. این اقدام اثر بسیار مثبت و خوبی در جامعه داشت. این تجربه نشان می‌دهد که دقت قضائی و توجه به شرایط اجتماعی و اوضاع و احوال متهمان تا چه اندازه برای ایجاد همسویی بیشتر بین افکار عمومی و نظام اثرگذار است. از بی اعتراضات دی‌ماه و به‌ویژه پس از جنگی که متجاوزانه و جنایتکارانه به ایران تحمیل شد، باز هم شرایط به شکلی شده است که اقتضا می‌کند مواردی چند درباره پرونده‌های قضائی مربوط به بازداشت‌شدگان این حوادث مرور شود. بحث بر سر این نیست که این متهمان مجرم بوده‌اند یا نه و محکومیت آنان به اعدام یا حبس‌های طولانی درست بوده است یا نه. برای نقد یک رای باید از همه جزئیات آن آگاه بود. در پرونده‌های این قبیل متهمان چند نکته مشترک از نظر اصول دادرسی عادلانه، هدف مجازات و واکنش افکار عمومی قابل طرح و توجه‌اند:

۱- در جرائمی که طی اعتراضات یا اغتشاشات در معابر عمومی رخ می‌دهند، اثبات اتهامات آسان نیست. در این حوادث، در هجوم جمعیت هیجان‌زده اغلب به‌سختی می‌توان تشخیص داد فلان کار را چه کسی انجام داده است.

۲- از مستندات این آراء، گزارش نیروهای انتظامی و امنیتی است. این گزارش‌ها در صورتی قابل استناد هستند که اولاً گزارش‌دهنده اصلی شخصاً رفتار فرد متهم را دیده باشد. ثانیاً شواهد و قراین دیگری هم وجود داشته باشد که نشان‌دهنده ارتکاب عمل مجرمانه از سوی متهم بوده و با گزارش مراجع امنیتی و انتظامی مطابقت داشته باشد.

۳- مستند دیگر اقرار متهم است. باید مشخص باشد اقرار و اعترافات در وضعیت سالم و با اراده آزاد بیان شده‌اند و در شرایطی نبوده که از موجبات بی‌اعتباری اقرار باشد.

۴- آیا متهم توانسته است وکیل مدنظر خود را استخدام کند؟ وکیل متهم تا چه اندازه فرصت ملاقات با موکل داشته، فرصت تدارک دفاع داشته و در دادگاه توانسته به اندازه لازم از موکل خود دفاع کند؟

۵- مجازات باید در جامعه احساس نیست، عدالت تولید کند. هدف مجازات انتقام نیست، ترسانندگی مجازات در قالب مفهوم بنیادین عدالت قرار می‌گیرد. مردم نباید از زندان یا اعدام بترسند؛ باید از اجرای عدالت بترسند.

۶- میزان مجازات باید با عمل ارتكابی تناسب داشته باشد. مجازات کسی که سطل زباله آتش زده یا شیشه‌ای را شکسته، با مجازات کسی که با اسلحه گرم یا سرد مأمور انتظامی را مشروب کرده است، نمی‌تواند برابر باشد.

۷- آرای دادگاه‌ها در این پرونده‌ها می‌گویند مسیر تحقیقات و محاکمه و اثبات جرم و میزان مجازات قانونی و عادلانه بوده است، اما یک مانع بزرگ برای نظم‌نشدن افکار عمومی و حتی حقوق‌دانان با دادگاه و رای وجود دارد.

۸- در پرونده‌هایی که در زمینه موضوعات سیاسی شکل می‌گیرند، اقناع افکار عمومی موکول به اطلاع از جزئیات دادرسی است، اما محاکمات متهمان این پرونده‌ها عموماً غیرعلنی‌اند. فقط عنوان جرم و میزان مجازات اعلام می‌شود؛ جزئیات مهمی مانند کیفرخواست و مستندات و دفاعیات متهم و وکیل ناگفته می‌ماند.

۹- وقتی از تمام مسیر پرونده غیر از چند سطر بایانی رای چیز دیگری به آگاهی افکار عمومی نمی‌رسد، نمی‌توان انتظار داشت افکار عمومی اقناع شود. این مشکل بزرگ فقط با علنی‌بودن این محاکمات رفع‌شدنی است.

۱۰- هرچند تمام روند دادرسی درست و قانونی باشد، ولی بی‌اطلاعی مردم از سیر پرونده، این پرسش را می‌سازد که چرا گزارش کامل دادرسی منتشر نمی‌شود.

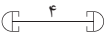
۱۱- در آذهان عمومی نتیجه آن پرسش و این تردید، این می‌شود که حتی اگر واقعا محکوم هم مستحق اعدام بوده، ولی در نظر برخی ممکن است مظلوم جلوه کند. در فرهنگ ما معمولاً کسی که مظلوم تلقی شود، طرفدار پیدا می‌کند. محکوم به‌جای آنکه تقبیح شود، در عمل نوعی پاداش می‌گیرد. در عرصه عمومی اهداف مجازات معکوس می‌شود. مجازات دیگر پندآموز نخواهد بود، عدالت احساس نمی‌شود و بالاخره اینکه از بازدارندگی مجازات کاسته می‌شود.

چهارشنبه ۱۶ اردیبهشت ۱۴۰۵
۱۸ ذی‌القعدة ۱۴۴۷
۶ می ۲۰۲۶
سال بیست‌ودوم
شماره ۵۳۷۸
۴۰ هزار تومان
۸ صفحه

شرق

روزنامه

خلیل الحیه، فرمانده حماس در غزه شد

در «شرق» امروز می‌خوانید: فروپاشی دولت رومانی • روایت استادان دانشگاه از شرایط جنگی که تجربه کردند • اثر ترامپ بر پایگاه رأی جمهوری خواهان • تاب‌آوری شهری در آزمون تهدیدهای نوین

روایت «شرق» از رویکرد بحران‌ساز امارات در روزهای گذشته

امارات در تله تل آویو

گزارش تیتربیک را در صفحه ۲ بخوانید

چین دستور سربچی از تحریم‌های نفتی واشینگتن علیه ایران را صادر کرد

فرمان تقابل اقتصادی در پکن

این گزارش را در صفحه ۴ بخوانید

برگزیده‌ها

شوراهای شهر زیر فشار؛ از کارزار انحلال تا اعتراف به ضعف تخصص

شوراها در تعلیق جنگ

۴ اقتصاددان در گفت‌وگو با «شرق» از الزامات تاب‌آوری اقتصاد کشور در شرایط جنگی می‌گویند

راهکار بقا

گزارش «شرق» از تجربه ۵ ماه آموزش آنلاین در دانشگاه، غیبت‌های طولانی، کیفیت پایین کلاس‌ها و بی‌انگیزگی دانشجویان

روایت یک نسل از دانشگاه‌های «آنلاین»

نگاه

قطعی اینترنت در عصر پساحقیقت

یادداشتی از یویان نعمت‌اللهی

خاورمیانه در عصر گذار؛ از مقاومت تا معماری نظم نوین

یادداشتی از محسن راجی اسدآبادی

یادداشت

عملیات اقتصادی علیه دشمن

مراد راهداری

دکترای اقتصاد و عضو هیئت علمی دانشگاه

جنگ یا مقابله دو یا چند کشور با یکدیگر، بنا بر اقتضای شرایط، روش‌ها و ادبیات گوناگونی می‌یابد. البته در جوامعی که مقید به اصول اخلاق انسانی‌اند -اصولی که همگانی و مشمول حسن و قبح ذاتی هستند- این چارچوب‌های اخلاقی مانع از آن می‌شود که برای دستیابی به اهداف مقدس، از ابزارها یا روش‌های غیراخلاقی استفاده شود. برای مثال، اگر دشمن مدرسه کودکان ما را در شهرستان میناب هدف قرار دهد، ما براساس مبانی اخلاق انسانی مجاز نیستیم اقدام مشابهی انجام دهیم، بلکه باید به شیوه‌ای عقلانی و مشروع، او را تنبیه و مهار کنیم. دشمن بارها علیه زیرساخت‌های اقتصادی ما عملیات تهاجمی و مخرب انجام داده؛ برای نمونه، سامانه برخی بانک‌ها یا شبکه توزیع بنزین را هدف قرار داده است. چنانچه متخصصان فضای مجازی، خبرگان برنامه‌نویسی و مکره‌های متعدد و ماهر به سراغ هدف قراردادن قطب‌های اقتصادی دشمن بروند، می‌توانند آسیب‌هایی بزرگ به او وارد کنند؛ آسیب‌هایی که چه‌بسا از انهدام پایگاه‌های نظامی خسارت‌بارتر و دردناک‌تر باشد. امروزه حجم بالایی و در مواردی نزدیک به تمام تجارت و مبادلات مالی از طریق شبکه‌های مجازی انجام می‌شود.

تجارت الکترونیک، بانکداری الکترونیک، بیمه‌گری الکترونیک و مانند آن، ماهیتی کاملاً جهانی یافته‌اند. آمریکا به‌تازگی رزم‌ارزهای ایرانی را مسدود کرده است. در مقابل، می‌توان با حملات سایبری به زیرساخت‌های مالی و رزم‌ارزی آنان، ایجاد اختلال در سامانه‌های مالی یا نهادهای اقتصادی‌شان و بهره‌زدن سازوکارهای مالی، تخریب و آسیب متقابل و افزون‌تری وارد کرد. برای نمونه، اختلال در برخی نهادهای مالی می‌تواند موجب انتقال ناخواسته دلارهای آن به بازارهای دیگر -به‌ویژه بازارهای مصرفی آمریکا- و ایجاد شوک تقاضا شود. همچنین اگر با عملیات سایبری، شرکت‌های بزرگ آمریکایی و صهیونیستی -به‌ویژه آن دسته که شعب خارجی متعدد و فعالیت بین‌المللی گسترده‌تری دارند- هدف قرار گیرند و نظم حساب‌های مالی یا ثبات بازار سهام و دیگر بازارهای مالی آنان دچار اختلال و افزایش ریسک شود، پیامدهای اقتصادی مخرب درخور توجهی در پی خواهد داشت. پیشهاد می‌شود مانند گروه هکری «حفظه» که بسیار حرفه‌ای عمل می‌کند، اما جهت‌گیری و اهداف متفاوتی را دنبال می‌کند، چنانچه گروه‌های دیگری در همین تخصص نیز شکل

ادامه در صفحه ۷

برای خرید آنلاین کیوآرکد را اسکن کنید

شماره تلفن سفارشات | ۰۲۱۸۸۹۶۲۰۳۵ | ۰۹۱۰۲۰۴۳۹۲۴

اصقالب

دوره‌های آموزشی

کتاب‌نویسی

مکتب‌خانه

کتاب‌نویسی

کتاب‌نویسی

کتاب‌نویسی

اصقالب

دوره‌های آموزشی

کتاب‌نویسی

مکتب‌خانه

کتاب‌نویسی

کتاب‌نویسی

کتاب‌نویسی